

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ «УНІВЕРСУМ»

Циклова комісія з педагогічної освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

_____ 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ (ЗАГАЛЬНА, ВІКОВА, ПЕДАГОГІЧНА)

для студентів

спеціальності

013 Початкова освіта

освітньо-професійної програми

Початкова освіта

освітньо-професійного ступеня

фаховий молодший бакалавр

Київ-2023

Розробник: Винар Валентина Іванівна, викладач циклової комісії з педагогічної освіти Фахового коледжу «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка

Викладач: Винар Валентина Іванівна

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні циклової комісії з педагогічної освіти

Протокол від « 30 » серпня 20 23 року № 1

Голова циклової комісії АД Альона ДОЦЕНКО

Робочу програму перевірено

« ____ » _____ 2023 р.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи О.Головчанська Оксана ГОЛОВЧАНСЬКА

Заступник директора з навчальної роботи ОК Оксана КАЛАШНИК

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____), «__» _____ 20__ р., протокол №__

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни		
	денна форма навчання		
Вид дисципліни	обов'язкова		
Мова викладання, навчання, оцінювання	українська		
Загальний обсяг кредитів/годин	5/150		
Курс	2		3
Семестр	3	4	5
Кількість змістових модулів з розподілом:	5		
Обсяг кредитів	2	1	2
Обсяг годин, в тому числі:	60	30	60
Аудиторні	28	14	28
Модульний контроль	4	2	4
Семестровий контроль	-		-
Підготовка і складання підсумкового контролю	10	5	15
Самостійна робота	18	9	13
Форма семестрового контролю	екзамен		

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: розкрити закономірності функціонування та проявів психіки людини, специфіку психічного розвитку та становлення особистості в онтогенезі, озброїти студентів такими здобутками сучасної психологічної науки, які б сприяли формуванню загальної психологічної культури, їх особистісному та професійному становленню, а також самоактуалізації та самореалізації майбутнього соціального педагога.

Завдання:

- пізнання основних питань загальної психології: предмету, стану, структури, завдань і методів сучасної психології;
- вивчення понять психіки і свідомості, їх структур;
- розкриття типових психічних процесів і станів, їх змісту та функціонування;
- формування уявлень про психічні процеси як важливі компоненти людської діяльності, про вікові етапи розвитку людини, про типи темпераментів, особливості поняття „характер”, а також про емоційно-вольові якості особистості, їх прояв у діяльності та спілкуванні;
- вивчення психологічної сутності понять особистості та діяльності;
- усвідомлення місця вікової та педагогічної психології в системі психологічної науки;
- аналіз закономірностей психічного розвитку та становлення особистості;
- вивчення детермінант і показників психічного розвитку індивіда;
- розкриття типових психологічних особливостей представників різних періодів онтогенезу людини;
- засвоєння закономірностей навчально-виховного впливу на підростаючу особистість;
- формування у студентів прикладних умінь стосовно застосування знань з вікової та педагогічної психології в практиці педагогічної діяльності.

Дисципліна «Загальна, вікова і педагогічна психологія», як обов’язкова основа освітньо-професійної програми, забезпечує оволодіння студентами загальними, спеціальними та предметними компетентностями:

Номер в освітній програмі	Зміст компетентності	Номер теми, що розкриває зміст компетентності
Загальні компетентності		
ЗК-3	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
ЗК-4	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
ЗК-5	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
ЗК-6.	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16
ЗК-10.	Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов’язків, мотивування людей до досягнення спільної мети.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
Спеціальні компетентності		
СК-1.	Здатність до застосування системи психологопедагогічних знань і умінь, що є базовими для реалізації змісту освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.	Модуль 1: 1- 3 Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19

СК-5	Здатність до організації та проведення педагогічної діагностики учня.	Модуль 1: 1-3 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
СК-7.	Здатність добирати доцільні методи, засоби і форми навчання відповідно до визначених мети і завдань уроку, іншої форми навчання з урахуванням специфіки змісту навчального матеріалу та індивідуальних особливостей учнів.	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
СК-9.	Здатність до відстеження динаміки та забезпечення підтримки особистісного розвитку дитини в освітньому процесі.	Модуль 1: 2 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
СК-10.	Здатність до активного залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
СК-11.	Здатність до роботи в команді з профільними фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
СК-13.	Здатність усвідомлювати особисті відчуття і почуття, управляти власними емоційними станами.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
СК-14.	Здатність до усвідомлення потреби в саморозвитку з метою набуття додаткових професійних компетентностей.	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
СК-17	Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
Предметні компетентності		
	Наявність знань про основні категорії та методи психології як науки;	Модуль 1: 1-3
	Розуміння змісту і механізмів роботи інтелектуальної, афективної та вольової сфер особистості	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
	Усвідомлення специфіки розвитку та проявів психічних властивостей людини;	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
	Усвідомлення етапів вікової періодизації психічного розвитку та критерії їх здійснення;	Модуль 4: 13- 16
	Здатність аналізувати вікові особливості розвитку особистості на різних вікових етапах;	Модуль 4: 13- 16
	Уміння спостерігати, аналізувати, узагальнювати та систематизувати психологічні факти, об'єктивно оцінювати поведінку та соціальні дії суб'єктів;	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12 Модуль 4: 13- 16
	Уміння вирішувати психологічні задачі при конструктивному та деструктивному спілкуванні з дітьми різної вікової категорії розробляти і реалізувати програми формування особистості;	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
	Вміння аналізувати психічний аспект розвитку індивіда в онтогенезі;	Модуль 1: 1-3 Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12
	Вміння враховувати особливості природженої організації нервової системи в практичній діяльності та у спілкуванні з іншими;	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
	Використання діагностичних засобів для визначення педагогічних проблем навчання та виховання учнів;	Модуль 1: 1-2 Модуль 5: 17- 19
	Володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування в процесі організації колективної та індивідуальної діяльності;	Модуль 4: 13- 16 Модуль 5: 17- 19
	Здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій та вимог педагогічної етики.	Модуль 2: 4- 8 Модуль 3: 9- 12

3. Результати навчання за дисципліною.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- здійснювати педагогічну діагностику молодшого школяра (РН-4);
- розуміти сутність, принципи, зміст, методи, форми та організацію процесу навчання, виховання і розвитку молодших школярів (РН-5);
- забезпечувати підтримку особистісного розвитку дитини в освітньому процесі (РН-8);
- взаємодіяти з колегами, профільними фахівцями та іншими учасниками освітнього процесу початкової школи (РН-10);
- створювати безпечні, психологічно комфортні умови освітнього процесу, використовувати прийоми попередження та протидії булінгу, може надавати домедичну допомогу (РН-11);
- складати індивідуальну програму розвитку дитини з особливими освітніми потребами та знаходити оптимальні шляхи її реалізації (РН-12);
- враховувати при створенні освітнього середовища індивідуальні потреби учнів (РН-14.).

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт					
	Усього	Аудиторна:				
		Лекції	Семін.	Практ.	П.п.к.	Сам.р
Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.						
1. Предмет психології як науки.	8	2			2	4
2. Методи психолого-педагогічного дослідження.	9	2	2		2	3
3. Розвиток психіки та свідомості.	9	2	2		2	3
Модульний контроль	2					
Разом за змістовним модулем 1	28	6	4		6	10
Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.						
4. Відчуття і сприймання.	7	2	2		1	2
5. Увага.	6	2		2	1	1
6. Пам'ять.	6	2	2		1	1
7. Мислення.	7	2		2	1	2
8. Уява.	5	2				2
Модульний контроль	2					
Разом за змістовним модулем 2	32	10	4	4	4	8
Разом за 3 семестр	60	16	8	4	10	18
Змістовий модуль 3. Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості						
9. Емоційно-вольова сфера. Особливості психічних станів під час війни.	5	2			2	3
10. Особистість.	7	2	2		1	3
11. Темперамент.	7	2		2	1	3
12. Характер. Здібності.	5	2	2		1	3
Модульний контроль	2					
Разом за змістовним модулем 3	30	8	4	2	5	9
Разом за 4 семестр	30	8	4	2	5	9
Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини на різних вікових етапах.						
13. Загальні питання вікової психології.	5	2	2		1	1
14. Психологія дошкільного дитинства.	5	2		2	1	1
15. Психологічні особливості молодшого школяра.	7	2	2	2	2	1
16. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.	8	2	2	2	2	1
Модульний контроль	2					
Разом за змістовним модулем 4	32	8	6	6	6	4

Змістовий модуль 5. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.						
17. Закономірності навчального процесу.	10	2	2		3	3
18. Закономірності виховного впливу.	8		2		3	3
19. Психологія педагогічної діяльності та професійного спілкування під час військового стану.	8	2			3	3
Модульний контроль	2					
Разом за змістовним модулем 5	28	4	4		9	9
Разом за 5 семестр	60	12	10	6	15	13
Усього годин	150	36	22	12	30	40

* З урахуванням модульних контрольних робіт (10 годин)

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Тема 1. Предмет психології як науки. (2год).

Психологія як наука та навчальна дисципліна. Огляд історії виникнення та становлення психології.. Предмет та завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства. Джерела психологічних знань. Поняття про побутову та наукову психологію. Сучасна система психологічних знань. Поняття про психіку, її функції та структура. Диференціація психології на окремі наукові галузі Зв'язок психології з іншими науками. Завдання та значення психології на сучасному етапі розвитку суспільства.

Основні поняття теми: психологія, психіка, відображувальна діяльність, психічні процеси, психічні стани, психічні властивості, загальна психологія, вікова психологія, педагогічна психологія, сімейна психологія, психологія праці, спорту, мистецтва, історія психології, інженерна, військова, юридична, медична психологія, психодіагностика, психоконсультування, психокорекція, психотерапія.

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 6, 10, 21, 23.

Тема 2. Методи психолого-педагогічного дослідження. (2год).

Поняття про психологічне дослідження, його функції в освітньому процесі школи. Основні методи психології: спостереження і експеримент. Спостереження: методика проведення, вимоги, недоліки. Види експерименту. Додаткові методи психології: інтерв'ю, бесіда, анкетування, метод тестів, аналіз продуктів діяльності. Вимоги до організації психологічних досліджень у психології. Принципи та етапи проведення психологічних досліджень.

Основні поняття теми: метод, експеримент, спостереження, анкета, тест, інтерв'ю, аналіз продуктів діяльності, соціометрія, інтроспекція.

Семінар 1. Методи психолого-педагогічного дослідження. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 6, 10, 21, 23, 29.

Тема 3. Розвиток психіки та свідомості. (2год).

Виникнення та розвиток психічного відображення у тварин. Механізми відображення дійсності на різних стадіях розвитку психіки. Інстинктивна поведінка тварин. Стадія навичок та предметного сприймання, її основні особливості. Стадія інтелектуальної поведінки. Становлення свідомості людини. Структура свідомості. Несвідоме. Диференціація свідомих і несвідомих аспектів психіки людини. Філогенетичні та онтогенетичні фактори формування свідомості.

Основні поняття теми: елементарна чутливість, предметне сприймання, інстинкт, навичка, інтелектуальна поведінка, свідомість, несвідоме.

Семінар 2. Розвиток психіки та свідомості. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 6, 10, 21, 23.

Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.

Тема 4. Відчуття і сприймання. (2год).

Відчуття як чуттєве відображення окремих властивостей предметів. Робота аналізаторів – фізіологічна основа відчуттів. Основні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація. Класифікація відчуттів та їх характеристика. Закономірності відчуттів. Поняття про сприймання. Взаємозв'язок відчуттів і сприймання. Сприймання як цілісне відображення предметів. Фізіологічні механізми сприймання. Основні властивості сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість, вибірковість, апперцепція. Види сприймання.

Основні поняття теми: відчуття, аналізатор, екстерорецептивні, інтерорецептивні, пропріорецептивні відчуття, контактні і дистантні відчуття, якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація, чутливість, поріг чутливості, поріг розрізнення, адаптація, сенсibilізація, синестезія, взаємодія, сприймання, предметність, цілісність, структурність, осмисленість, константність, вибірковість, ілюзія, сприймання простору, сприймання руху, сприймання часу.

Семінар 3. Відчуття і сприймання. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 6, 14, 21, 23.

Тема 5. Увага. (2год).

Увага як психічний феномен. Значення уваги в житті людини. Фізіологічні механізми уваги. Класифікація видів уваги за особливістю об'єктів уваги: зовнішня та внутрішня увага; за характером цільового спрямування та за рівнем вольових зусиль: мимовільна, довільна, післядовільна.

Фактори, що зумовлюють мимовільну увагу. Умови підтримання довільної уваги. Основні властивості уваги: обсяг, стійкість, розподіл, переключення. Недоліки уваги.

Основні поняття теми: увага, уважність, осередок оптимального збудження, принцип доміанти, орієнтувальний рефлекс, взаємна індукція, мимовільна увага, довільна увага, післядовільна увага, зовнішня увага, внутрішня увага, обсяг, стійкість, коливання, розподіл, переключення, концентрація уваги, неуважність.

Практичне заняття 1. Увага. Дослідження властивостей уваги. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 6, 16, 21, 23, 29.

Тема 6. Пам'ять. (2год).

Поняття про пам'ять. Значення пам'яті в психічній діяльності людини. Уявлення пам'яті. Основні процеси пам'яті: запам'ятання, забування, збереження і відтворення. Класифікація пам'яті за змістом, тривалістю збереження матеріалу, за метою.

Індивідуальні особливості пам'яті. Мнемоніка та мнемотехніки для розвитку запам'ятовування.

Забування та боротьба з ним.

Значення пам'яті для діяльності та спілкування, сприймання людиною світу в цілому. Розвиток пам'яті в молодшому шкільному віці.

Основні поняття теми: пам'ять, асоціація, запам'ятовування, збереження, відтворення, впізнавання, пригадування, спогади, ремінісценція, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять, емоційна пам'ять, рухова пам'ять, оперативна пам'ять, короткочасна пам'ять, довготривала пам'ять, мимовільна пам'ять, довільна пам'ять, амнезія, мнемотехніка, мнемічні якості, ремінісценція.

Семінар 4. Пам'ять. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 6, 16, 21, 25.

Тема 7. Мислення. (2год).

Поняття про мислення. Опосередкований та узагальнений характер мислительної діяльності людини. Фізіологічні основи мислення. Види, форми, операції мислення. Якості розуму. Поняття про мову і мовлення. Функції мовлення. Види мовлення.

Індивідуальні особливості мислення, групове вирішення задач. Роль мислення в інтелектуальній діяльності дитини молодшого шкільного віку.

Основні поняття теми: мислення, опосередковане відображення, узагальнене відображення, аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація, класифікація, систематизація, поняття, судження, умовивід, наочно-дійове мислення, наочно-образне, абстрактне мислення, теоретичне і практичне мислення, продуктивне і репродуктивне мислення, інтуїтивне і дискурсивне мислення, самостійність, широта, глибина, лабільність, швидкість, критичність мислення, мова, мовлення, зовнішнє мовлення, внутрішнє мовлення, діалогічне мовлення, монологічне мовлення, усне, писемне мовлення, егоцентричне мовлення.

Практичне заняття 2. Мислення. Дослідження особливостей мислення. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 6, 14, 21, 23.

Тема 8. Уява. (2год).

Поняття про уяву. Соціальна природа уяви. Фізіологічні основи процесів уяви. Процес створення образів уяви. Види уяви. Репродуктивна та творча уява. Мрія. Роль уяви в ігровій діяльності дитини і творчій діяльності дорослого. Розлади уяви.

Індивідуальні відмінності уяви. Прийоми створення образів уяви та їх характеристика.

Основні поняття теми: уява, випереджальне відображення, довільна уява, мимовільна уява, марення, репродуктивна уява, творча уява, мрія, аглютинація, акцентування, гіперболізація, літота, схематизація, типізація.

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 3, 14, 21, 25, 29.

Змістовий модуль 3. Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості.

Тема 9 Емоційно-вольова сфера. Особливості психічних станів під час війни. (2год).

Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій та почуттів в житті людини. Функції почуттів. Фізіологічні основи емоцій та почуттів. Форми переживання почуттів. Види почуттів.

Поняття про волю. Вольова регуляція поведінки людини. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Фізіологічні основи волі. Структура вольових дій. Аналіз складної вольової дії. Вольові якості особистості.

Основні поняття теми: почуття, емоції, сенільні емоції, астеничні емоції, настрої, афект, пристрасть, стрес, дистрес, евстрес, моральні почуття, інтелектуальні почуття, естетичні почуття, воля, мимовільна дія, довільна дія, вольове зусилля, зовнішні перешкоди, внутрішні перешкоди, сила волі, безвілля, абулія, цілеспрямованість, рішучість, імпульсивність, наполегливість, впертість, організованість, дисциплінованість, сміливість, витримка, самостійність.

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 1, 6, 11, 21, 23, 26.

Тема 10. Особистість. (2год).

Поняття про особистість. Взаємозв'язок між поняттями «індивід», «особистість», «індивідуальність». Структура особистості. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості. Теорії особистості. Фактори формування особистості.

Поняття про самосвідомість. Образ «Я» – центральний компонент самосвідомості. Рефлексія як механізм самоусвідомлення та самоаналізу.

Самооцінка, її види та механізми формування. Розвиток адекватної самооцінки. Поняття про рівень домагань.

Основні поняття теми: індивід, особистість, індивідуальність, спрямованість, активність, потреба, мотив, інтерес, переконання, ідеал, світогляд, суперечності, біологічний і соціальний фактори, самосвідомість, адекватна та неадекватна самооцінка, завищена та занижена самооцінка, конфліктна та гармонійна самооцінка, рівень домагань, рефлексія.

Семінар 5. Особистість. (2год).

Основна література: 2, 3, 6. *Додаткова література:* 3, 4, 6, 7, 18, 20, 27.

Тема 11. Темперамент. (2год).

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Тип вищої нервової діяльності і темперамент. Властивості темпераменту: Психологічна характеристика темпераментів. Позитивні та негативні якості кожного типу темпераменту. Темперамент і проблеми виховання.

Вплив темпераменту на діяльність людини. Врахування типів темпераменту в освітньому процесі.

Основні поняття теми: темперамент, холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік, тип вищої нервової діяльності, сила нервових процесів, рухливість нервових процесів, зрівноваженість нервових процесів, екстравертованість інтровертованість, сензитивність, реактивність, активність, пластичність, ригідність, темп реакції.

Практичне заняття 3. Темперамент. Визначення типу темпераменту. (2год).

Основна література: 2, 3, 5, 6. *Додаткова література:* 3, 5, 6, 8, 16, 29.

Тема 12. Характер. Здібності. (2год).

Поняття про характер. Природа та прояв характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості, його зв'язок з темпераментом. Структура рис характеру. Типологія характеру.

Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Здібності, знання, уміння, навички. Задатки як природні передумови розвитку здібностей. Види здібностей. Рівні розвитку здібностей. Умови розвитку здібностей у дітей.

Основні поняття теми: характер, структура характеру, риси характеру, моральні, вольові, інтелектуальні, емоційні риси характеру, акцентуації характеру, здібності, задатки, загальні здібності, спеціальні здібності, теоретичні здібності, практичні здібності, навчальні здібності, творчі здібності, обдарованість, талант, геніальність.

Семінар 6. Характер і здібності. (2год).

Основна література: 2, 3, 5, 6. *Додаткова література:* 3, 5, 6, 8, 16, 29.

Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини на різних вікових етапах.

Тема 13. Загальні питання вікової психології. (2год).

Предмет вікової психології. Поняття про психічний розвиток людини та його особливості. Взаємозв'язок психічного розвитку індивіда та формування його особистості. Вікові й індивідуальні особливості психічного розвитку, їх співвідношення.

Поняття про сенситивні періоди розвитку психіки. Фактори та умови психічного розвитку особистості.

Критерії здійснення вікової періодизації: суперечності як основа психічного розвитку людини, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, психічні новоутворення. Вікова періодизація психічного розвитку людини.

Основні поняття теми: вік, психологічний вік, психічний розвиток, кількісні зміни, якісні зміни, психічні суперечності, соціальна ситуація розвитку, провідна діяльність, новоутворення, вікові та індивідуальні особливості, сенситивні періоди, акселерація, вікова криза, вікова періодизація психічного розвитку.

Семінар 7. Загальні питання вікової психології. (2год).

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 24, 28.

Тема 14. Психологія дошкільного дитинства. (2год).

Новонародженість: вроджені особливості та тенденції розвитку. Безумовні рефлексії та їх значення для розвитку дитини. Розвиток емоційної сфери. Комплекс пожвавлення. Період немовляти. Формування передумов розвитку мови. Криза одного року.

Ранній вік як етап онтогенезу людини. Фізичні надбання дитини раннього віку та їх вплив на розвиток психіки. Предметно-маніпулятивна діяльність як провідна в ранньому віці. Розвиток сприймання. Розвиток мислення та мови. Розвиток пам'яті та уяви.

Соціальна ситуація розвитку в дошкільному віці. Гра як провідна діяльність дошкільного віку. Структура гри. Новоутворення дошкільного віку. Пізнавальний розвиток дошкільника. Психологічна готовність дитини до школи.

Основні поняття теми: комплекс пожвавлення, безумовні рефлексії, гуління, лепетання, дитяча шпитальність, предметно-маніпулятивна діяльність, гордість за досягнення, образ «Я», самосприймання, криза 3-ох років, наочно-дійове мислення, егоцентричне мовлення, довільна поведінка, внутрішні етичні інстанції, психологічна готовність дитини до школи: мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий та особистісний компоненти.

Практичне заняття 4. Психологія дошкільного дитинства. (2год).

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 24, 28.

Тема 15. Психологічні особливості молодшого школяра. (2год).

Проблема зміни місця дитини в системі суспільних відносин. Соціальна ситуація розвитку молодшого школяра. Особливості взаємодії з батьками та вчителем. Розвиток взаємодії з однолітками. Навчальна діяльність як провідна в молодшому шкільному віці.

Специфіка навчальної діяльності, її структура. Новоутворення молодшого шкільного віку. Розвиток пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку.

Розвиток самосвідомості та становлення Я-концепції молодшого школяра. Психологічні досягнення (новоутворення) у розвитку дитини молодшого шкільного віку (внутрішній план дій, довільність усіх психічних процесів, самоконтроль та самооцінка).

Основні поняття теми: навчальна діяльність, учіння, мета, мотив, навчальна задача, навчальні дії, контроль, оцінка, самооцінка, рівень домагань, манерність поведінки, адаптація та дезадаптація до умов шкільного навчання, рефлексія, внутрішній план дії, довільність психічних процесів.

Семінар 8. Психологічні особливості молодшого школяра. (2год).

Практичне заняття 5. Психологічні особливості молодшого школяра. (2год).

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 24, 28.

Тема 16. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку. (2год).

Специфіка підліткового віку в онтогенезі людини. Особливості фізичного та фізіологічного розвитку підлітка та їх вплив на розвиток психіки. Особливості взаємодії підлітків з батьками. Спілкування з вчителями в школі. Спілкування з ровесниками як потреба і значима діяльність. Формування та прояви почуття дорослості.

Соціальна ситуація розвитку у старшому шкільному віці. Особливості спілкування старшокласників з батьками. Спілкування з ровесниками. Навчальна діяльність старшокласників. Розуміння необхідності навчання. Відкриття юнаком свого неповторного внутрішнього світу, індивідуальності своєї особистості. Формування цілісного уявлення юнака про себе.

Основні поняття теми: статеве дозрівання, акселерація, почуття дорослості, конформізм, підліткова референтна група, емансипація, кодекс товариськості, навчально-професійна діяльність, індивідуальний стиль діяльності, інтимно-особистісне спілкування, внутрішнє «Я», орієнтація на майбутнє, самовиховання, самовизначення, емпатія, юнацький максималізм.

Семінар 9. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.. (2год).

Практичне заняття 6. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.. (2год).

Основна література: 2, 4, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 22, 24, 28.

Змістовий модуль 6. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.

Тема 17. Закономірності навчального процесу. (2год).

Загальна характеристика процесу навчання. Навчання і розвиток. Основні правила роботи вчителя інклюзивного класу. Сутність інтегрованого навчання в НУШ. Структура учбової діяльності. Мотиваційний компонент учіння.

Цілі оцінювання у сучасній школі. Основні аспекти процесу оцінювання: вербальне оцінювання, відстеження індивідуальних досягнень учнів, надання зворотнього зв'язку. Психологічні фактори успішності в учінні.

Основні поняття теми: навчання, учбова діяльність, мотив, учбова задача, учбові дії, оцінка, самооцінка, контроль, самоконтроль, рефлексія, формувальне оцінювання, дитиноцентризм, індивідуалізація, диференціація.

Семінар 10. Закономірності навчального процесу.

Основна література: 1, 2, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 24, 28.

Тема 18. Закономірності виховного впливу.

Виховання як процес формування цілісної особистості. Психологічні умови формування властивостей особистості. Психологічні вимоги до форм і методів виховання на різних вікових етапах. Виховання на цінностях – провідна ідея НУШ. Формування спільних цінностей класу в НУШ. Гуманізація взаємин в інклюзивному процесі.

Основні поняття теми: виховання, вихованість, виховний вплив, девіантна поведінка, методи виховання, самовиховання, соціалізація.

Семінар 11. Закономірності виховного впливу. (2год).

Основна література: 1, 2, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 19, 24, 28.

Тема 19. Психологія педагогічної діяльності та професійного спілкування під час військового стану. (2год).

Специфіка й структура педагогічної діяльності. Професійна компетентність вчителя початкових класів у сфері інклюзивного навчання. Структура педагогічних здібностей. Поняття про педагогічне спілкування. Стилі та бар'єри педагогічного спілкування. Основні принципи етикету у спілкуванні з дітьми з особливими потребами.

Основні поняття теми: педагогічні здібності, педагогічна спрямованість, педагогічний такт, індивідуальний стиль діяльності, професіоналізм педагога, педагогічна майстерність, педагогічне спілкування, авторитарний стиль, демократичний стиль, ліберальний стиль.

Основна література: 1, 2, 5. *Додаткова література:* 2, 4, 13, 19, 26.

6. Контроль навчальних досягнень.

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів за III - IV семестр.

Оцінювання навчальних досягнень студентів за всіма видами навчальних робіт проводиться за поточним та підсумковим контролюми.

6.1.1. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 24 різних за формою завдання. Критеріями оцінювання є самостійність та правильність виконаних завдань, ґрунтовність відповідей, творчий підхід. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 0,5 балів, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 12 балів.

6.1.2. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді середнього балу на підставі результатів поточного контролю, в терміни, встановлені графіком навчального процесу.

Зарахування залікових модулів здійснюється за результатами поточного і модульного контролю якості знань студента протягом навчального року, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій семестровій модульній оцінці.

Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за допомогою 12-бальної шкали.

6.1.3. Рівні навчальних досягнень за III – IV семестри.

Рівні навчальних досягнень	Бали	Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів
I. Початковий	1	Студент розрізняє об'єкти вивчення
	2	Студент відтворює незначну частину навчального матеріалу, має нечіткі уявлення про об'єкт вивчення
	3	Студент відтворює частину навчального матеріалу; з допомогою вчителя виконує елементарні завдання
II. Середній	4	Студент відтворює з допомогою вчителя основний навчальний матеріал, може повторити за зразком певну операцію, дію
	5	Студент відтворює основний навчальний матеріал, здатний з помилками й неточностями дати визначення понять, сформулювати правило
	6	Студент виявляє знання й розуміння основних положень навчального матеріалу. Відповідь його(її) правильна, але недостатньо осмислена. Вміє застосовувати знання при виконанні завдань за зразком
III. Достатній	7	Студент відтворює навчальний матеріал, знає основоположні теорії і факти, вміє наводити окремі власні приклади на підтвердження певних думок, частково контролює власні навчальні дії
	8	Знання студента є достатніми, застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, намагається аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідає логічно, допускаючи певні неточності.
	9	Студент добре володіє вивченим матеріалом, застосовує знання в стандартних ситуаціях, уміє аналізувати й систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази із самостійною і правильною аргументацією.
IV. Високий	10	Студент має повні, глибокі знання, використовує їх у практичній діяльності, робить висновки, узагальнення
	11	Студент має гнучкі знання в межах вимог навчальних програм, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях, уміє знаходити інформацію та аналізувати її, ставити і розв'язувати проблеми
	12	Студент має системні, міцні знання в обсязі та в межах вимог навчальних програм, усвідомлено використовує їх у стандартних та нестандартних ситуаціях. Уміє самостійно аналізувати, оцінювати, узагальнювати опанований матеріал, самостійно користуватися джерелами інформації, приймати рішення
Оцінки «3,2,1» перевідними із навчального семестру в навчальний семестр та з навчального року в навчальний рік не вважаються.		

6.1.4. Система оцінювання навчальних досягнень студентів в V семестрі.

Вид діяльності студента	Максимальна кількість балів за одиницю	Модуль 4		Модуль 5	
		кількість одиниць	максимальна кількість балів	кількість одиниць	максимальна кількість балів
Відвідування лекцій	1	4	4	3	3
Відвідування семінарських занять	1	3	3	2	2
Відвідування практичних занять	1	3	3	-	-
Робота на семінарському занятті	10	2	20	1	10
Робота на практичному занятті	10	3	30	-	-
Виконання завдання для самостійної роботи	5	4	20	3	15
Виконання модульної контрольної роботи	25	1	25	1	25
Всього			105		55
Максимальна кількість балів: 160					
Розрахунок коефіцієнта: 2,66					

6.2.1. Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання в II-III семестрах

Зміст самостійної роботи студентів полягає у виконанні самостійних практичних завдань кожне з яких оцінюється в 12 балів.

Змістовий модуль 1. Загальні питання психології.

Самостійна робота 1. Тема: «Предмет психології як науки».

Самостійна робота 2. Підготовка до семінару: «Методи психолого-педагогічного дослідження».

Самостійна робота 3. Підготовка до семінару на тему: «Розвиток психіки та свідомості».

Змістовий модуль 2. Пізнавальні процеси.

Самостійна робота 4. Підготовка до семінару на тему: «Відчуття і сприймання».

Самостійна робота 5. Підготовка допрактичного заняття на тему: «Увага».

Самостійна робота 6. Підготовка до семінару на тему: «Пам'ять.».

Самостійна робота 7. Підготовка до практичного заняття на тему: «Мислення».

Самостійна робота 8. Тема: «Уява».

Змістовий модуль 3. Індивідуально-психологічні властивості особистості

Самостійна робота 9. Тема.: «Емоційно-вольова сфера. Особливості психічних станів під час війни».

Самостійна робота 10. Підготовка до семінару на тему «Особистість».

Самостійна робота 11. Підготовка до практичного заняття на тему: «Темперамент».

Самостійна робота 12. Підготовка до семінару на тему: «Характер. Здібності».

6.2.2.Самостійна робота студентів в V семестрі.

Змістовий модуль 4. Психічний розвиток людини на різних вікових етапах.

Тема 13. Загальні питання вікової психології.

1. У сім'ї Ладигіної-Котс від півтора до чотирьох років жив шимпанзе Іоні. Він мав у своєму розпорядженні різні іграшки, спав на ліжку, їв за столом разом з усією сім'єю. Психолог намагалася навчити Іоні користуватися предметами хатнього вжитку, хотіла, щоб він розумів слова. Чого набув за час перебування серед людей і завдяки навчанню і вихованню Іоні? Чи вдалося підняти мавпу на вищий рівень психічного розвитку? Обґрунтуйте свою думку.

Тема 14. Психологія дошкільного дитинства.

1. Обґрунтуйте твердження: «внутрішні суперечності є рушійною силою психічного розвитку».
2. Вкажіть, у чому полягає психологічна готовність дитини до школи. Розкрийте зв'язок рівня психологічної готовності дитини до школи з її навчальною успішністю.

Тема 15. Психологічні особливості молодшого школяра.

1. Охарактеризуйте загальну соціальну ситуацію розвитку дитини молодшого шкільного віку. Прокоментуйте твердження Л.С. Виготського про те, що у молодшому шкільному віці відбуваються зміни у соціальному статусі дитини, вона, за словами вченого, «втрачає дитячу безпосередність».

Тема 16. Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.

1. Розкрийте психологічні особливості спілкування з ровесниками та дорослими в підлітковому віці. Опишіть поняття психологічного феномену «зняття з п'єдесталу».
2. Виділіть основні психологічні чинники професійного самовизначення в ранній юності.

Змістовий модуль 5. Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.

Тема 17. Закономірності навчального процесу.

1. Охарактеризуйте історичні етапи та сучасний стан розвитку педагогічної психології.

2. Серед перерахованих мотивів учбової діяльності школярів визначте такі, що характерні для молодших школярів, для підлітків та для старшокласників. Відповідь аргументуйте.

а) прагнення до успіху задля ствердження себе у ролі здібної людини;

б) бажання отримати хорошу оцінку;

в) бажання бути «справжнім школярем»;

- г) бажання заслужити схвалення батьків;
- д) прагнення отримати освіти;
- е) інтерес до процесу учіння, до учбових дій;
- ж) інтерес до знань, до явищ, які вивчаються;
- з) розуміння практичної користі предмету, який вивчається, для подальшого оволодіння уміннями та навичками;
- і) прагнення не образити вчителя.

Тема 18. Закономірності виховного впливу.

1. Вкажіть у чому полягають труднощі навчання і виховання під час війни. Проаналізуйте причини важковиховуваності й асоціальності дитини.

Тема 19. Загальна характеристика педагогічної діяльності.

1. Пройдіть сертифікаційний курс на платформі Prometheus: «Стрес-менеджмент для освітян».

6.2.3. Загальні критерії оцінювання самостійної роботи студентів в IV семестрі.

Самостійна робота студентів включає опрацювання даних питань та їх конспектування. Оцінювання за тему здійснюється за 5-бальною шкалою.

При оцінюванні студента за тему враховується опрацювання ним усіх питань з даної теми.

При визначенні кількості балів за тему викладач керується такими критеріями:

Оцінка	Критерії оцінювання
5	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі, відповідь правильна, обґрунтована, логічна, містить аналіз і систематизацію, зроблені аргументовані висновки. Студент здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.
4	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Студент виявляє знання і розуміння основних положень з навчальної дисципліни, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки. У відповідях допущені несуттєві помилки, має місце недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення слухача до фактів.
3	Студент у цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти й події, робити висновки, але дає неповні відповіді на запитання, припускається грубих помилок при висвітленні матеріалу. У практичних завданнях припущені несуттєві помилки.
2	Оцінюється завдання, що містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Студент виявив неспроможність висвітлити питання чи питання висвітлені неправильно, безсистемно, з грубими помилками, відсутні розуміння основної суті питань, висновки, узагальнення.
1	Оцінюється завдання, що містять знання у формі окремих фактів, елементарних уявлень, що відтворюють незначну частину навчального матеріалу, володіють окремими видами умінь на рівні копіювання зразка, виконання певної навчальної дії.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання в V семестрі.

Модульний контроль проводиться за навчальним матеріалом окремих модулів після завершення лекційних і семінарських занять в письмовій формі. Тривалість проведення письмового модульного контролю становить 2 академічні години.

Модульний контроль проводиться в письмовій формі і містить 25 різних за формою тестів. За кожну правильну відповідь на одне тестове завдання виставляється 1 бал, за неправильну відповідь – 0 балів. Максимальна кількість балів за виконання роботи – 25.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання в V семестрі.

Семестровий контроль з дисципліни проводиться відповідно до навчального плану у вигляді екзамену в терміни, встановлені графіком навчального процесу. Контроль навчальної діяльності студентів здійснюється за допомогою рейтингової системи оцінювання за 100-бальною шкалою.

Зарахування залікових модулів здійснюється за результатами поточного і модульного контролю якості знань студента протягом навчального року, якщо він виконав всі види навчальної роботи, передбачені навчальною програмою, без порушення встановлених термінів, успішно пройшов модульний контроль і набрав кількість балів, яка відповідає позитивній підсумковій семестровій модульній оцінці. Результати підсумкового контролю (іспиту) оцінюються від 1 до 40 балів (включно). Підсумковий бал за екзамен складається з суми балів за виконання всіх завдань таким чином: завдання в питаннях від 1 до 30 – 1 бал; завдання в питаннях від 31 до 35 – 2 бали; максимальна кількість балів – 40 балів.

6.5. Орієнтований перелік питань для семестрового контролю.

1. Визначте предмет психології та її завдання. Обґрунтуйте основні принципи та категорії психології.
2. Охарактеризуйте експеримент та спостереження як основні методи дослідження в психології.
3. Дайте характеристику відчуттів: психологічний зміст, природа відчуттів, класифікація.
4. Охарактеризуйте властивості (закономірності) відчуттів. Порівняльна характеристика відчуття та сприймання.
5. Дайте розгорнуту характеристику сприймання: психологічний зміст, природа сприймання, властивості та феноменологія сприймання.
6. Розкрийте психологічний зміст і феноменологію пам'яті. Охарактеризуйте теорії пам'яті.
7. Дайте розгорнуту характеристику процесів пам'яті: психологічний зміст процесів пам'яті, види запам'ятовування
8. Дайте характеристику забуванню та його причинам. Розкрийте зміст: "Крива забування" за Г.Еббінгаузом.
9. Охарактеризуйте почуття та емоції: психологічний зміст і види, відмінності між почуттями та емоціями у вузькому розумінні
10. Дати характеристику теорій емоцій. Пояснити фізіологічні основи почуттів
11. Дайте розгорнуту характеристику уваги: психологічний зміст, функції, природа уваги
12. Охарактеризувати види і форми уваги
13. Дайте характеристику основним якостям уваги та її розвитку в онтогенезі
14. Охарактеризуйте шляхи, прийоми та засоби вдосконалення уваги людини
15. Дайте розгорнуту характеристику мислення: психологічний зміст, форми мислення.
16. Охарактеризуйте види мислення та індивідуальні особливості розуму
17. Вкажіть особливості уяви та види уяви. Охарактеризуйте аналітико-синтетичний характер процесів створення образів уяви.

18. Опишіть фізіологічні основи процесів уяви та індивідуальні особливості уяви людини
19. Назвіть і охарактеризуйте рівні розвитку здібностей (здібності, обдарованість, талант, геніальність), розкрийте особливості врахування індивідуальних, загальних і спеціальних здібностей учнів в роботі соціального педагога.
20. Визначте предмет, завдання і актуальні проблеми вікової психології.
21. Розкрийте сутність теорії мотивації А. Маслоу, вкажіть важливість врахування особливостей мотиваційної сфери в розвитку і формуванні особистості (на прикладі роботи соціального педагога).
22. Визначте основні умови, джерела, рушійні сили психічного розвитку особистості.
23. Дайте визначення поняття самооцінки та її видів, розкрийте особливості роботи соціального педагога з учнями, що мають занижений рівень самооцінки.
24. Охарактеризуйте психічний розвиток немовляти та особливості кризи новонародженості.
25. Розкрийте особливості формування особистості в теорії трансактного аналізу Е. Берна, наведіть приклади вирішення соціальним педагогом школи конфліктних ситуацій в системі «учень – педагог» з точки зору трансактного аналізу.
26. Охарактеризуйте поняття «вікові кризи розвитку», доведіть важливість врахування особливостей вікових криз в розвитку особистості.
27. Охарактеризуйте поняття та функції юнацької субкультури, визначте особливості роботи соціального педагога з даною категорією школярів.
28. Вкажіть зовнішні та внутрішні фактори, що визначають успіхи та невдачі в навчанні.
29. Проаналізуйте концепції походження здібностей: теорія успадкованих та теорія набутих здібностей, теорія діалектики спадкового та набутого в здібностях, наведіть приклади поєднання спадкового та набутого в роботі з дітьми з особливими потребами.
30. Охарактеризуйте розвиток самосвідомості дітей раннього віку та вкажіть особливості кризи 3-х років.
31. Дайте порівняльну характеристику основних психологічних типів темпераменту (холерика, сангвініка, меланхоліка, флегматика), розкрийте особливості взаємодії педагога з учнями, враховуючи типологію їх темпераменту.
32. Охарактеризуйте пізнавальний, психомоторний і емоційний розвиток немовляти та особливості кризи одного року.
33. Проаналізуйте співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
34. Охарактеризуйте закономірності виховного впливу: виховання, самовиховання, перевиховання на прикладі роботи соціального педагога з учнями «групи ризику».
35. Обґрунтуйте взаємозв'язок темпераменту і характеру в структурі особистості, вкажіть роль соціального фактору при формуванні та корекції рис характеру (на прикладі роботи соціального педагога).
36. Охарактеризуйте соціальну ситуація розвитку, провідну діяльність, та новоутворення дошкільного віку.
37. Розкрийте сутність поняття «особистість» та охарактеризуйте структуру особистості в теорії З. Фрейда.
38. Охарактеризуйте психологічні особливості молодшого школяра. Доведіть важливість врахування вікових особливостей в організації роботи соціального педагога з дітьми молодшого шкільного віку.
39. Розкрийте структурні компоненти самосвідомості: образ-Я, самооцінка, рівень домагань, психологічний захист.
40. Охарактеризуйте розвиток дошкільника в процесі гри як провідної діяльності, проаналізуйте значення та особливості гри в роботі соціального педагога.
41. Назвіть і охарактеризуйте психологічні особливості виховання дітей з асоціальною поведінкою (на прикладі роботи соціального педагога).
42. Розкрийте поняття психологічної готовності до шкільного навчання (фізична, інтелектуальна, соціально-психологічна, мотиваційно-вольова).
43. Проаналізуйте складові «Я – концепції» особистості, їх розвиток та формування в освітньому процесі. Визначте роль соціального педагога процесі формування «Я – концепції».

44. Визначте психологічні особливості кризи семи років, їх значення в формуванні особистості молодшого школяра.
45. Охарактеризуйте вольові якості особистості учня, особливості їх розвитку та формування в освітньому процесі (на прикладі діяльності соціального педагога).
46. Проаналізуйте критерії вікової періодизації психічного розвитку: соціальну ситуацію розвитку, провідну діяльність, психологічні новоутворення.
47. Обґрунтуйте взаємозалежність особливостей нервової системи (у вченні І. Павлова) і типів темпераменту (холерика, флегматика, меланхоліка та сангвініка), вкажіть важливість врахування цих особливостей в роботі соціального педагога.
48. Визначте предмет, структуру та основні завдання педагогічної психології як науки.
49. Охарактеризуйте поняття «важковиховуваність» та визначте особливості роботи соціального педагога з даною категорією підлітків.
50. Проаналізуйте основні види діяльності людини (гра, навчання, праця) та їх використання в освітньому процесі.
51. Визначте і охарактеризуйте чинники формування характеру особистості в онтогенезі.
52. Охарактеризуйте особливості спілкування підлітків з дорослими та однолітками, розкрийте зміст кризи підліткового віку. Визначте особливості роботи соціального педагога з підлітками.
53. Розкрийте сутність вчення древньогрецького лікаря Гіппократа про темперамент.
54. Визначте особливості формування статево-рольових цінностей, статево-рольового самовизначення в ранній юності, поняття дружби і кохання в ранній юності; проаналізуйте важливість урахування цих особливостей в роботі соціального педагога зі старшими школярами.
55. Розкрийте особливості мотивації навчальної діяльності та види навчальних мотивів.
56. Охарактеризуйте психологічні особливості юнацького віку, доведіть важливість урахування цих особливостей в роботі соціального педагога.
57. Дайте характеристику уяви як психічного процесу, розкрийте її роль в організації освітнього процесу.
58. Визначте особливості самооцінки підлітків. Опишіть афект неадекватності та комплекс неповноцінності як аномалії самооцінки в підлітковий період, розкрийте важливість соціально-психологічного супроводу таких підлітків.
59. Охарактеризуйте поняття адаптації та початкової шкільної дезадаптації: причини, вияви та способи усунення в процесі роботи соціального педагога.
60. Проаналізуйте психологічні особливості учіння і научіння в організації навчально-виховного процесу.
61. Вкажіть і охарактеризуйте основні види емоцій, їх особливості та вплив на формування взаємин в системі «педагог-учень» (на прикладі взаємин з соціальним педагогом).
62. Проаналізуйте проблему вікової періодизації психічного розвитку особистості. Охарактеризуйте етапи вікової періодизації.
63. Охарактеризуйте основні форми переживання емоційних станів: настрій, афект, стрес, дистрес, фрустрація, тощо; доведіть важливість розуміння емоційних станів особистості в роботі соціального педагога.
64. Класифікуйте методи вікової та педагогічної психології.
65. Класифікуйте види уяви, розкрийте роль творчої уяви в професійній діяльності соціального педагога.
66. Визначте фактори психічного розвитку, проаналізуйте роль біологічних, соціальних факторів і активності самої особистості в психічному розвитку особистості.
67. Дайте характеристику волі як свідомого регулювання поведінки, розкрийте зміст структурних компонентів вольових дій та їх значення в діяльності соціального педагога.
68. Назвіть і дайте характеристику основних психологічних механізмів та видів навчання.
69. Охарактеризуйте особливості ефекту «зняття з п'єдесталу», підліткової реакції емансипації, реакції опозиції та конфліктності, вкажіть шляхи вирішення конфліктних ситуацій підлітків з педагогами та батьками (на прикладі роботи соціального педагога).
70. Проаналізуйте складові психологічної структури педагогічної діяльності.

6.6. Шкала відповідності оцінок.

Переведення 12-бальної шкали оцінювання в 100-бальну шкалу та рейтингову оцінку:

6.7. Шкала відповідності оцінок

Оцінка за 12-бальною шкалою	Рейтингова оцінка	Оцінка за 100-бальною шкалою
12	A	98-100
11	A	94-97
10	A	93-90
9	B	89-86
8	B	85-82
7	C	81-75
6	D	74-69
5	E	68-65
4	E	64-60
3	FX	59-35
2	F	34-20
1	F	19-1

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з можливими незначними недоліками.
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок.
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок.
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності.
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь).
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання.
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни.

7. Навчально-методична карта дисципліни «Психологія (загальна, вікова, педагогічна)»

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II					Змістовий модуль III				Змістовий модуль IV				Змістовий модуль V		
Назва модуля	Загальні питання психології..				Пізнавальні процеси					Емоційно-вольова сфера та індивідуально-психологічні властивості особистості				Психічний розвиток людини на різних вікових етапах.				Психологія навчання, виховання та діяльності вчителя.		
Лекції	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	13	14	15	16	17	18	19
Теми лекцій	Предмет психології як науки.	Методи психолого-педагогічного дослідження.		Розвиток психіки та свідомості.	Відчуття і сприймання.	Увага.	Пам'ять.	Мислення.	Уява.	Емоційно-вольова сфера.	Особистість.	Темперамент.	Характер. Здібності.	Загальні питання вікової психології.	Психологія дошкільного дитинства.	Психологічні особливості молодшого школяра.	Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.	Закономірності навчального процесу.		Психологія пед. діяльності та професійного спілкування.
Теми семінарських занять		Методи психолого-педагогічного дослідження.		Розвиток психіки та свідомості.	Відчуття і сприймання.		Пам'ять.	Мислення.			Особистість.		Характер. Здібності.			Психологічні особливості молодшого школяра.	Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.	Закономірності навчального процесу.	Закономірності виховного впливу.	
Теми практичних занять						Увага.		Мислення				Темперамент.		Загальні питання вікової психології.	Психологія дошкільного дитинства.	Психологічні особливості молодшого школяра.	Психологічні особливості підліткового та юнацького віку.			
Самостійна робота	Табл.				Табл.					Табл.				Табл.				Табл.		
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 1				Модульна контрольна робота 2					Модульна контрольна робота 3				Модульна контрольна робота 4				Модульна контрольна робота 5		
Підсумковий контроль	Екзамен																			

Разом: 150 год, лекції – 36 год, практичні заняття – 12 год, семінарські заняття – 22 год, модульний контроль – 10 год., підготовка і складання підсумкового контролю – 30 год., самостійна робота – 40 год.

8. Рекомендовані джерела.

Основна (базова) література:

1. Заброцький М.М., Шапошникова Ю.Г. Педагогічна психологія. Лекції. Навчальний посібник. – стереотипне видання, 2022. – 144 с.
2. Ільїна Н.М., Мисник С.О. Загальна психологія: теорія та практикум. Навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2023. – 352.
3. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. / В. П. Москалець. – К. Ліра–К: 2022. – 562 с.
4. Савчин М. В. Вікова психологія: навчальний посібник. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2021. – 376 с.
5. Скрипченко О.В. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. – 3-тє вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2021. – 400 с.
6. Скрипченко О.В. Загальна психологія. Підручник. Затверджено МОН України / О.В.Скрипченко Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук та ін.– К.: Каравела, 2021. – 464 с.

Додаткова література:

1. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник / М. Й. Варій : Львів. держ. ун-т безпеки життєдіяльності. – 4- те вид., виправл. і доповн. – К. : Знання, 2014. – 1047 с.
2. Долинська Л.В., Лисянська Т.М. Вікова психологія: Хрестоматія. Навч. посібник. 2-ге вид. Реком. МОН України. Київ: Каравела, 2020. – 488с.
3. Дуткевич Т. В. Загальна психологія. Теоретичний курс. [текст] навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 388 с.
4. Заброцький М. М. Педагогічна психологія. Курс лекцій. / М.М. Заброцький - К., 2000. - 100 с.
5. Загальна психологія. Навч. посіб. / [Сергеєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В.]. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
6. Загальна психологія: хрестоматія: навч. посіб. / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З.В.Огороднійчук та ін.. – К.: Каравела, 2015. – 640 с.
7. Занюк С.С. Психологія мотивації: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.- К: Либідь, 2002.-303с
8. Карпенко Н.В. Діагностика психічного розвитку дитини в роботі педагога (вчителя, вихователя). Навч. пос. 3-тє вид. Рек. МОНУ К.: Каравела, 2021. 248 с.
9. Кацавець Р.С. Вікова психологія. Навч. посіб. / Р. С. Кацавець – К.: Алерта, 2019. – 112 с.
10. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології. – К.: Ельга, - Ніка-центр, 2004. – 248 с.
11. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 2007. – 256 с.
12. Кузікова С.Б. Теорія і практика вікової психокорекції. Навчальний посібник. – стереотипне видання, 2022. – 384 с.
13. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): [Навчальний посібник] / В.П. Кутішенко. - К: Центр навчальної літератури, 2005. - 128 с.
14. Кутішенко В.П. Ставицька С.О.: Психологія розвитку та вікова психологія: Практикум: навч. посіб. – К. : Каравела, 2015. – 448с.
15. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навч. посібник. Рек. МОН України К.: Каравела, 2021. - 264 с.
16. Оржеховська В.М. Профілактика девіантної поведінки неповнолітніх: навч. Посіб. / В.М.Оржеховська, Т.Є.Федорченко. – Черкаси: Чабаненко Ю., 2008. – 376 с.
17. Павелків Р. В. Вікова психологія: підручник / Павелків Р.В. – К.: Кондор, 2011. – 469 с.
18. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник / Павелків Р.В. - К.: Кондор, 2012. – 576 с.
19. Павелків Р. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. / Р.В. Павелків, О.П. Цигипало. – К.: Академвидав, 2015. – 400 с.
20. Панок В.Г., Титаренко Т.М. Основи практичної психології. – К.: Либідь, 2006. –533 с.
21. Практична психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / М.С. Корольчук, В.М. Корольчук, Г.М. Ржевський та ін. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 728 с.

22. Психодіагностика особистості підлітка: навчально-методичний посібник для студентів-бакалаврів педагогічних і психологічних спеціальностей / за ред. О. Д. Кравченко, В.Ф.Моргуна. – 2-ге видК.: Слово, 2013. - 136 с.
23. Психологія: Підручник / [Ю.Л. Трофімов, В.В. Рибалка, П.А. Гончарук та ін.; за ред. Ю.Л. Трофімова]. – К.: Либідь, 2001. – 560 с.
24. Савчин М. В. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л.П. Василенко. – К.: Академвидав, 2009. – 360 с.
25. Савчин М. В. Загальна психологія: навч. посіб. / Савчин М.В. – К.: Академвидав, 2011 – 464 с.
26. Сергєєнкова О. П., Столярчук О. А., Коханова О. П., Пасєка О. В. Педагогічна психологія. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 168 с.
27. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. Навч. пос. 2-ге вид. К: Каравела, 2018. -336с.
28. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів] / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. – Київ, 2017 – 548 с.
29. Шамлян К.М. Проективні методи дослідження особистості: підручник / Каріна Шамлян, Марина Кліманська; Міністерство освіти і науки України, Львівський національний університет імені Івана Франка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. – 456 с.